

Asia C-45/24**Ennakkoratkaisupyyntö****Jättämispäivä:**

24.1.2024

Ennakkoratkaisupyyntön esittänyt tuomioistuin:

Oberster Gerichtshof (Itävalta)

Ennakkoratkaisupyyntön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

13.12.2023

Kantaja:

Verein für Konsumenteninformation

Vastaaja:

Koninklijke Luchtvaart Maatschappij NV

Ylimpänä muutoksenhakutuomioistuimena toimiva Oberster Gerichtshof on käsiteltyään [– –] asiassa, jossa kantajana on Verein für Konsumenteninformation, 1060 Wien, [– –] ja vastaajana Koninklijke Luchtvaart Maatschappij N.V., Alankomaat, 1182 GP Amstelveen (Alankomaat), [– –] ja joka koskee 95,14 euron määrää [– –], kantajan muutoksenhakutuomioistuimena toimineen Landesgericht Korneuburgin 21.3.2023 antamasta tuomiosta GZ 22 R 37/23f-23, jolla muutettiin Bezirksgericht Schwechatin 17.11.2022 antamaa tuomiota GZ 20 C 232/21 z-1 7, tekemän Revision-valituksen tehnyt suljetuin ovin pidetyssä istunnossa seuraavan

v ä l i p ä ä t ö k s e n:

I. Euroopan unionin tuomioistuimelle esitetään SEUT 267 artiklan nojalla seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

1. Onko matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 295/91 kumoamisesta 11.2.2004 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 261/2004 ja etenkin sen 8 artiklan 1 kohdan a alakohtaa tulkittava siten, että lipun hinta, jota on käytettävä sen määrän määrittämiseen, joka

lentoliikenteen harjoittajan on palautettava matkustajalle lennon peruuttamisen seurauksena, sisältää myös kyseisen matkustajan maksaman summan ja lentoliikenteen harjoittajan saaman summan välisen erotuksen, joka vastaa kahden viimeksi mainitun välillä välittäjänä toimineen tahon perimää palkkiota, jos liikenteenharjoittaja tietää, että kyseinen taho perii säännöllisesti palkkion (välityspalkkio), mutta se ei tiedä palkkion suuruutta asianomaisessa tapauksessa?

2. Onko todistustaakka liikenteen harjoittajalta edellytettävän tietämyksen osalta palautusta vaativalla matkustajalla, vai onko liikenteen harjoittajan näytettävä toteen, ettei sillä ollut tarvittavaa tietoa palkkiosta?

II. Kantajan tekemän valituksen käsittelyä lykätään, kunnes Euroopan unionin tuomioistuin antaa asiassa ennakkoratkaisun [––].

Perustelut:

A. Tosiseikat:

- 1 Matkustajilla oli internetissä toimivan Opodo-varausportaalin kautta varatut lentoliput vastaajana olevan lentoyhtiön suorittamille lennoille KL 1840 ja KL 743, jotka lennettiin 19.8.2020 Wienistä (Itävalta) Amsterdamin (Alankomaat) kautta Limaan (Peru), sekä lennoille KL 744 ja KL 1847, jotka lennettiin 28.9.2020 Limasta Amsterdamin kautta Wieniin. Opodo on Kansainvälisen ilmakuljetusliiton (jäljempänä IATA) sertifioima matkatoimisto, ja sillä on tässä ominaisuudessa oikeus kirjoittaa lentolippuja vastaajan puolesta. Vastaaja on tehnyt yhteistyötä Opodon kanssa jo ainakin vuosikymmenen ajan. Varausajankohtana vastaajan ja Opodon välillä oli voimassa niin kutsuttu Global Incentive -sopimus, jonka mukaan välittäjänä toimiva Opodo sai tiettyjä palkkioita, jos se myy määrätyn määrän vastaajan lentolippuja. IATA:n sopimuksissa tai vastaajan ja Opodon välisissä Incentive-sopimuksissa ei määrätty, voiko tai saako Opodo periä matkustajilta välityspalkkion ja jos, niin minkä suuruisena.
- 2 Matkustajat maksoivat Opodolle yhteensä 2 053,48 euroa. Vastaaja peruutti kyseiset lennot. Matkustajat saivat ennen kanteen nostamista takaisin lipusta maksettuna hintana 1 958,34 euroa. Edellä mainittujen määrien erotus, 95,14 euroa, muodostuu Opodo-matkatoimiston perimästä välityspalkkiosta. Vastaaja ei ollut tietoinen välityspalkkion suuruudesta asianomaisessa tapauksessa.
- 3 Matkustajat siirsivät lipusta maksetun hinnan palauttamista koskevat oikeutensa kantajalle, joka on kuluttajansuojajärjestö ja joka otti nämä oikeudet vastaan.

B. Asianosaisten kannat menettelyssä ja tähänastinen menettely:

- 4 Kantaja vaati kanteessaan asetuksen N:o 261/2004 8 artiklan perusteella vastaajaa maksamaan 95,14 euroa korkoineen. Se katsoi, että vastaajan on palautettava lipusta maksettu hinta, joka sisältää palkkion. Sen mukaan tähän riittää, että vastaaja on tietoinen siitä, että välittäjä perii säännönmukaisesti palkkion, ja että vastaaja hyväksyy sen, että välittäjä määrittää kyseisen palkkion. Antamalla Opodon kaltaisten internetissä toimivien matkatoimistojen myydä lippujaan vastaaja kasvattaa toimintapiiriään. Olisi kohtuutonta, ettei vastaaja joutuisi palauttamaan välityspalkkiota, etenkin kun se hyötyy Opodon välitystoiminnasta. Kantajan mukaan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ei voida päätellä, että palkkion sisällyttäminen palautettavaan kokonaishintaan edellyttää, että vastaaja on hyväksynyt myös palkkion konkreettisen määrän yksittäistapauksessa.
- 5 Vastaaja vaati kanteen hylkäämistä. Se väitti, ettei välityspalkkion perimisestä ole tehty sopimusta ja ettei se ole yleisesti ottaen tietoinen siitä, perikö Opodo välityspalkkion ja miten suuri se mahdollisesti on. Vastaaja ei ole hyväksynyt lipun hinnasta poikkeavia hintoja; unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan tällainen hyväksyntä olisi edellytys sille, että matkustajat voivat vaatia sitä palauttamaan myös välityspalkkion, jos lento tai lennot peruutetaan.
- 6 Ensimmäisen asteen tuomioistuin yhtyi kantajan oikeudelliseen näkemykseen ja hyväksyi kanteen.
- 7 Toisen asteen tuomioistuin taas yhtyi vastaajan oikeudelliseen näkemykseen ja hylkäsi kanteen.
- 8 Viimeksi mainittuun tuomioon kohdistuu kantajan nyt tekemä Revision-valitus, jossa se vaatii muuttamaan kyseistä tuomiota siten, että kanne hyväksytään.
- 9 Vastaaja vaatii Revision-valitukseen esittämässään vastauksessa, että Revision-valitus jätetään tutkimatta muodollisten seikkojen perusteella, ja toissijaisesti, että se hylätään aineellisten seikkojen perusteella.

C. Asiaa koskevat säännökset:

- 10 Matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästyksen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 295/91 kumoamisesta 11.2.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 261/2004 (jäljempänä matkustajien oikeuksista annettu asetus) 2 artiklan f alakohdassa, 5 artiklan 1 kohdan a alakohdassa ja 8 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa säädetään seuraavaa:

”2 artikla

Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

a) --

f) 'lipulla' matkustamiseen oikeuttavaa voimassa olevaa asiakirjaa tai vastaavaa paperittomassa muodossa, myös sähköisessä muodossa, olevaa asiakirjaa, jonka lentoliikenteen harjoittaja tai sen valtuuttama edustaja on kirjoittanut tai hyväksynyt;

g) --

--

5 artikla

Peruuttaminen

1. Jos lento peruutetaan:

a) lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan on tarjottava matkustajalle apua 8 artiklan mukaisesti; ja

b) --

--

8 artikla

Oikeus palauttamiseen tai uudelleenreititykseen

1. Jos tähän artiklaan viitataan, matkustajalle on annettava mahdollisuus valita jokin seuraavista vaihtoehdoista:

a) – lipusta maksetun hinnan palauttaminen kokonaisuudessaan seitsemän päivän kuluessa 7 artiklan 3 kohdassa esitetyllä tavalla kultakin matkan osalta, joka jää tekemättä, sekä jo tehdyiltä osilta matkaa, jos lennosta ei ole enää matkustajan alkuperäisen matkasuunnitelman kannalta hyötyä, sekä tarvittaessa:

--”

D. Ennakkoratkaisupyyntöön perustelut

- 11 Matkustajien oikeuksista annetulla asetuksella pyritään varmistamaan matkustajien suojelun korkea taso (johdanto-osan ensimmäinen perustelukappale). Matkustajilla, joiden lennot peruutetaan, olisi oltava mahdollisuus joko saada lippujen hinta takaisin tai saada uudelleenreititys tyydyttävissä olosuhteissa, ja heistä olisi huolehdittava asianmukaisesti heidän odottaessaan myöhempää lentoa (johdanto-osan 13 perustelukappale).

- 12 Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi matkustajien oikeuksista annetun asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään, että jos aikataulun mukainen lento, jolle ainakin yksi paikka oli varattu, ei toteudu (”peruuttaminen”, saman asetuksen 2 artiklan 1 alakohta), lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan on tarjottava matkustajalle apua kyseisen asetuksen 8 artiklan mukaisesti. Saman asetuksen 8 artiklan 1 kohdassa säädetään matkustajan oikeudesta valita. Hän voi a alakohdan ensimmäisen luetelmakohdan mukaan vaatia ”lipusta maksetun hinnan [palauttamista] kokonaisuudessaan”.
- 13 Matkustajien oikeuksista annetun asetuksen 2 artiklan f alakohdan mukaan lipulla tarkoitetaan ”matkustamiseen oikeuttavaa voimassa olevaa asiakirjaa tai vastaavaa paperittomassa muodossa, myös sähköisessä muodossa, olevaa asiakirjaa, jonka lentoliikenteen harjoittaja tai sen valtuuttama edustaja on kirjoittanut tai hyväksynyt”.
- 14 Unionin tuomioistuin käsitteli jo 12.9.2018 antamassaan tuomiossa Harms (C-601/17, EU:C:2018:702) matkustajien oikeuksista annetun asetuksen 5 artiklan, luettuna yhdessä 8 artiklan kanssa, mukaisen matkustajien palautusoikeuden laajuutta välityspalkkioiden osalta. Mainitussa asiassa kyseessä olevat matkustajat olivat – kuten myös nyt käsiteltävässä asiassa – ostaneet lentoliput Opodon kautta. Lennon peruuttamisen jälkeen lentoliikenteen harjoittaja palautti ainoastaan lipun hinnan muttei välityspalkkiota. Unionin tuomioistuin totesi aluksi yleisesti, että matkustajien oikeuksista annetun asetuksen tavoitteina ovat paitsi matkustajien suojelun korkean tason takaaminen myös matkustajien etujen ja lentoliikenteen harjoittajien etujen välisen tasapainon takaaminen (15 kohta). Näiden tavoitteiden valossa on katsottava, ”että vaikka välittäjän matkustajalta lipun oston yhteydessä perimää palkkiota on lähtökohtaisesti pidettävä sen hinnan osana, joka matkustajalle palautetaan, jos vastaava lento peruutetaan”, tätä hintaan kuulumista koskevat kuitenkin tietyt rajoitukset, kun otetaan huomioon lentoliikenteen harjoittajien edut, jotka sillä asetetaan kyseenalaisiksi (16 kohta). Matkustajien oikeuksista annetun asetuksen 2 artiklan f alakohtaan sisältyvästä lipun määritelmästä seuraa, ”että tällaisen lipun eri osatekijöiden – myös sen hinnan – on, jos lippua ei kirjoita lentoliikenteen harjoittaja itse, joka tapauksessa oltava sen hyväksymiä ja niitä ei siis voida vahvistaa sen tietämättä” (17 kohta). Tätä tulkintaa tukee unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö, josta ilmenee, että matkustajien oikeuksista annetun asetuksen 10 artiklan 2 kohdan a–c alakohdassa säädetty ”lipusta maksetun hinnan” osittainen palauttaminen siinä tapauksessa, että lentoliikenteen harjoittaja sijoittaa matkustajan alempaan matkustusluokkaan kuin mihin lentolippu on hankittu, on määritettävä ottamalla huomioon vain kyseisen hinnan ”pakolliset” osatekijät, jotka matkustajan on maksettava voidakseen käyttää lentoliikenteen harjoittajan tarjoamia palveluja (18 kohta). Lipun hinnan osatekijää, joka on vahvistettu lentoliikenteen harjoittajan tietämättä, ei voida pitää tarpeellisena viimeksi mainitun tarjoamien palvelujen käyttämiseksi (19 kohta). Kaikki edellä esitetty huomioon ottaen esitettyyn kysymykseen on vastattava, että matkustajien oikeuksista annettua asetusta ja erityisesti sen 8 artiklan 1 kohdan a alakohtaa on tulkittava siten, ”että lipun hintaan, joka on otettava huomioon määritettäessä rahasummaa, joka

lentoliikenteen harjoittajan on palautettava matkustajalle lennon peruuntuessa, sisältyy kyseisen matkustajan maksaman summan ja lentoliikenteen harjoittajan saaman summan välinen erotus, joka vastaa kahden viimeksi mainitun välillä välittäjänä toimineen tahon perimää palkkiota, jollei tätä palkkiota ole vahvistettu mainitun lentoliikenteen harjoittajan tietämättä”, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava (20 kohta).

- 15 Tällä unionin tuomioistuimen ratkaisulla selvennetään, että välityspalkkio on lähtökohtaisesti osa matkustajien oikeuksista annetun asetuksen 8 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaista palautusta. Unionin tuomioistuimen vahvistama poikkeus, jonka mukaan välityspalkkion palauttaminen edellyttää, ettei palkkiota ”ole vahvistettu mainitun lentoliikenteen harjoittajan tietämättä” (em. tuomio Harms, 20 kohta), mahdollistaa kuitenkin erilaisia tulkintoja. Epäselvää on etenkin, miten konkreettisesti lentoliikenteen harjoittajan on täytynyt olla tietoinen palkkiosta lähtökohtaisesti ja mahdollisesti myös sen määrästä ja kenellä on todistustaakka siitä, että lentoliikenteen harjoittaja on tai ei ole tiennyt palkkiosta.
- 16 Näiden seikkojen osalta jäsenvaltioiden tuomioistuimet ovat toistaiseksi soveltaneet unionin tuomioistuimen tuomiota Harms eri tavoin (ks. myös Degott, P. teoksessa Schmid, R. ym. (toim.), *BeckOK Fluggastrechte-Verordnung*, 28. painos [2023], 8 artikla, 4b kohta):
- 17 a) Amtsgericht Eilenburg (alioikeus, Eilenburg, Saksa) esimerkiksi katsoi, että (myös) lentoliikenteen harjoittajan tiedossa on, että lentolippujen välittäjät perivät yleensä välityspalveluistaan palkkion, joka matkustajan on maksettava lentoliikenteen harjoittajalle välitettävän lennon hinnan lisäksi, jotta välittäjä kirjoittaa tai luovuttaa matkustajalle lipun. Lentoliikenteen harjoittaja on hiljaisesti hyväksynyt tämän menettelytavan, kun se on tarjonnut lentojaan välitysalustalla välittäjänä toimivan tahon myytäväksi. Lentoliikenteen harjoittajan ei tarvitse olla tietoinen välittäjänä toimivan tahon kussakin yksittäistapauksessa perimän palkkion suuruudesta. Perustellun etujen punninnan yhteydessä täytyy pikemminkin riittää, että lentoliikenteen harjoittajan tiedossa oli, että palveluista peritään ylipäätään välityspalkkio (AG Eilenburg 14.5.2021. 2 C 706/20 = BeckRS 2021. 12201).
- 18 b) Amtsgericht Frankfurt am Main (alioikeus, Frankfurt am Main, Saksa) otti huomioon edellä mainitun unionin tuomioistuimen tuomion ja katsoi, että on lähdeittävä siitä, että asianomaisen lentoliikenteen harjoittajan on lähtökohtaisesti palautettava palkkiot mahdollisimman korkean kuluttajansuojan takaamiseksi. Tarkoituksena ei kuitenkaan voi olla, että lentoliikenteen harjoittaja voi vedota tietämättömyyteensä, jos se tietoisesti päättää sulkea silmänsä konkreettisesti perittäviltä palkkioilta (AG Frankfurt am Main 13.7.2021, 31 C 736/21 [96], julkaistu internetsivustolla dejure.org).
- 19 c) Amtsgericht Köln (alioikeus, Köln, Saksa) totesi lentoyhtiön väitteestä, jonka mukaan palkkio oli määritetty sen tietämättä, että on selvää, että taloudellista toimintaa markkinoilla harjoittava matkatoimisto perii palkkion tätä

toimintaa harjoittaessaan. Sen mukaan ei ole nähtävissä, mistä syystä tämä seikka on jäänyt lentoyhtiöltä huomiotta, eikä se myöskään osoita sitä riittävästi. Sikäli kuin lentoyhtiö ei mahdollisesti ole etukäteen tietoinen yksittäistapauksessa määritetyn välityspalkkion suuruudesta, tällä ei ole merkitystä. Unionin tuomioistuimen ratkaisusta ei voida päätellä, että lentoyhtiön olisi tältä osin tiedettävä tarkasti palkkion suuruus, etenkin kun siinä tapauksessa unionin tuomioistuimen vahvistama lähtökohtainen velvollisuus palkkion palauttamiseen matkustajien oikeuksista annetun asetuksen 8 artiklan 1 kohdan nojalla menettäisi merkityksensä ja lentoyhtiö voisi kiertää tämän velvollisuuden soveltuvilla toimilla (AG Köln 17.11.2021. 117 C 128/21 = BeckRS 2021, 47798).

- 20 d) Landgericht Landshut (alueellinen alioikeus, Landshut, Saksa) viittasi unionin tuomioistuimen tuomioon, joka koski lentoyhtiötä, joka ei voinut vaikuttaa siihen, periikö matkustajien valitsema matkatoimisto palkkion ja jos, niin minkä suuruisena, ja joka ”kuitenkin antaa lippujaan tietoisesti ja tarkoituksellisesti – sen edellyttämättä muuta hyväksyntää – matkatoimistojen myytäväksi maailmanlaajuisen varausjärjestelmän kautta tietoisena siitä, että matkatoimistot myyvät liput itse määrittämänsä hintaan loppuasiakkaille”, ja katsoi, ettei tieto matkatoimistojen perimien välityspalkkioiden konkreettisesta suuruudesta ole tarpeen (LG Landshut 3.12.2021, 14 O 2303/21 = BeckRS 2021, 55342).
- 21 e) Muutoksenhakutuomioistuimena toiminut Oberlandesgericht München (osavaltion ylioikeus, München, Saksa) päätteli edellä mainitusta Landgericht Landshutin tuomiosta antamassaan ratkaisussa sitä vastoin unionin tuomioistuimen tuomiossa Harms esittämästä näkemyksestä, että ”merkityksellistä on lentoliikenteen harjoittajan konkreettinen tietämys myydyin lipun hinnanmuodostuksesta”. Landgericht Landshutin näkemyksestä poiketen se ei pitänyt riittävänä lentoliikenteen harjoittajan hyväksymää abstraktia mahdollisuutta tai todennäköisyyttä, että matkatoimisto perii matkustajalta palkkion, jonka suuruus ei ole lentoliikenteen harjoittajan tiedossa. Vain jos lentoliikenteen harjoittaja on tietoinen siitä, että lennon hinta sisältää sen maksaman palkkion tai välityspalkkion, jonka matkatoimisto on perinyt ja josta lentoliikenteen harjoittaja on tietoinen, on asianmukaista, että lentoliikenteen harjoittajan on palautettava nämä määrät lennon hinnan osana, jos lento peruutetaan. Päinvastaisessa tapauksessa on asianmukaista, ettei välityspalkkioita pidetä osana lennon hintaa, koska matkustaja on käyttänyt lentolipun varaamisessa matkatoimistoa, joten välityspalkkioiden perimisen on lähtökohtaisesti katsottava kuuluvan tähän sopimussuhteeseen (OLG München 20.7.2022, 20 U 8835/21e = BeckRS 2022. 17623).
- 22 Myös nyt tarkasteltavassa tapauksessa alemmat oikeusasteet ovat tulkinneet kyseistä unionin tuomioistuimen tuomiota eri tavoin. Ensimmäisen asteen tuomioistuin ei pitänyt tarpeellisena, että lentoliikenteen harjoittaja on tietoinen konkreettisen palkkion suuruudesta, kun taas toisen asteen tuomioistuin omaksui päinvastaisen näkemyksen.

- 23 Asiaa käsittelevän jaoston arvioinnin mukaan unionin tuomioistuimen on tarpeen selventää asiaa, jotta taataan, että jäsenvaltioiden tuomioistuimet soveltavat sen tuomiota Harms jatkossa yhtenäisesti. Tässä yhteydessä asiaa käsittelevä jaosto pitää ilmeisenä, ettei lentoliikenteen harjoittaja voi väittää, ettei se ollut tietoinen palkkion konkreettisesta suuruudesta, kunhan palkkio ei ollut epätavallisen korkea, mikä lentoliikenteen harjoittajan olisi näytettävä toteen. On selvää, että lentoliikenteen harjoittajan on lähdettävä siitä, että kaupallinen lipunvälittäjä, jonka kanssa se tekee yhteistyötä, toimii tavallisesti ainoastaan välityspalkkiota vastaan.

Oberster Gerichtshof

Wienissä 13.12.2023

[–]

TYÖASIAKIRJA